

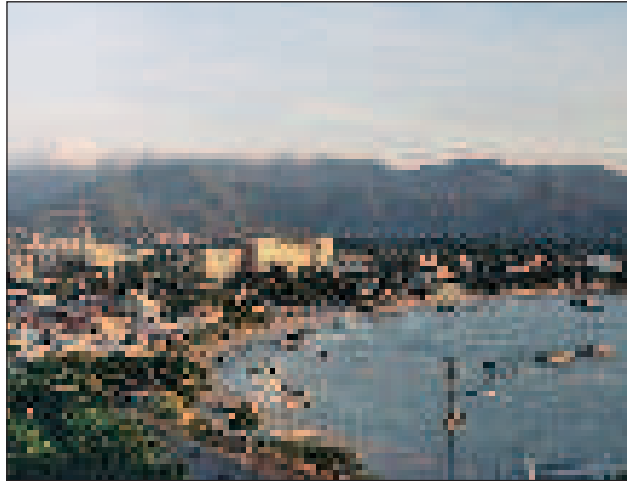
A venezuelai Margit-sziget

Isla de Margarita

A szigetet Kolumbusz fedezte fel harmadik útján, 1498. augusztus 15-én, és a rövid életű La Asunciónra keresztelte el, mivel egy évvel később Pedro Alonso Niño és Cristóbal Guerra a partjainál található gazdag gyöngylelőhely miatt La Margaritára, Gyöngyök szigetére nevezték át. A latin *margaritum* ugyanis – melyből a spanyol margarita szó is ered – gyöngyöt jelent. Más források szerint Alonso de Ojeda (1499) először a szomszédos, kisebb Cubagua szigetét hívta így, mivel az ott élő guaiquerie indiánok gyöngyhalászattal és teknősvadászattal foglalkoztak. A hírek arról szólnak, hogy Kolumbusz egy csodálatos gyöngyláncot vitt a szigetről Isabel királynőnek, amikor hazatért.

Margarita-sziget (1072 km² és kb. 550 ezren lakják), a kontinentális talpazaton fekvő venezuelai szigetsor legnagyobb tagja, 35 km-re fekszik a kontinentstől. Valójában két sziget alkotja – egy keleti és egy nyugati –, melyeket a keskeny Macanao/La Restinga-földhid (homokgát) köti össze a La Restinga lagúnával és fekete és vörös mangroveerdeivel. Ez utóbbi a sziget egyik nemzeti parkja. A másik Cerro El Copey, Margarita második legmagasabb hegye (890 m), amely nevét a *copey* virágról (*Clusia rosea*) kapta. E magas fa kicsiny gyümölcse mérgező.

A 68 km hosszú és 35 km széles sziget szerkezetileg az Andok két kiemelkedő rögéből áll, s e képződmény két része igen eltérő. Nyugati fele (Macanao-félsziget) száraz és ritkán lakott, míg keleti fele (Paraguachoa, jelentése: halban gazdag hely) csapadékosabb, termékenyebb és sűrűn lakott. A nyugati felét felépítő hegyvonulat kelet-nyugat irányú, legmagasabb pontja a Macanao csúcs (760 m), míg nyugati felén észak-dél irányú (San Juan vagy Cerro Grande, 930 m). A félszáraz trópusi klímán az átlaghőmérséklet 27,6 °C, s csak decemberben és janu-

Juan Griego városa

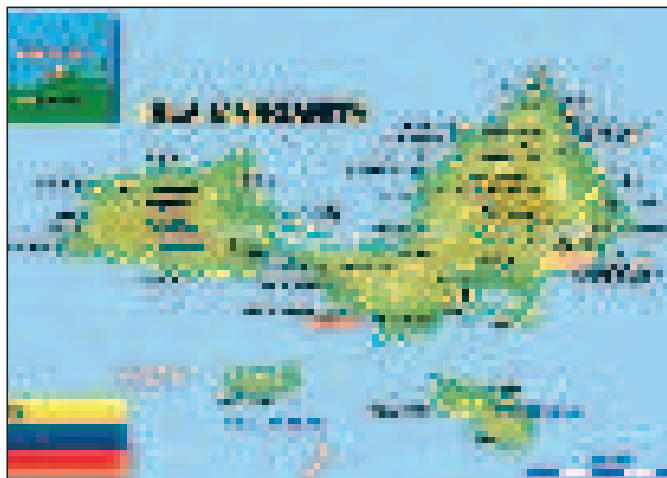
árban esik némi csapadék (537 mm) igen eltérő földrajzi megoszlással. A magassággal nő az erdős fedettség. Partvidékén csak a szárazságtűrő növényzet él meg. A szárazság gátolta Margarita benépesítését, ezért sokáig „használatlan” szigetként tartották nyilván. Az ivóvizet *jagüeyek*ből (kút, forrás) nyerték, de úgy tűnik, hogy az európaiak érkezése előtt az indiánok, amikor ellátogattak Margaritára, jobb vizet hoztak magukkal a kontinensről. Közelsége miatt állandó kapcsolatban volt a szárazfölddel. 1520-ban csak kevés bennszülött lakta és néhány keresztény. A kontinensen élő arawakok között 12 éven át élt egy megkeresztelt mór, akinek nevét nem ismerjük, s aki –

nem tudni miért – indiánjaival 1544-ben megjelent a szigeten és elmesélte történetét. A fáma szerint ettől kezdve barátságos viszony alakult ki az arawakok – akik eddig nem is merészkedtek a szigetre – és az ott élő guaiqueriek között.

Ma a Margarita-, Cubagua- és Coche-szigetek alkotta Nueva Esparta Állam (1150 km², 667 ezer lakos) fő szigete, melynek székhelye La Asunción (25 ezer lakos), az ország második legrégebbi alapítású városa (1524), mely Marcelo de Villalobos nevéhez fűződik. A sziget partvidékétől távolabb, a jobban védhető Santa Lucía völgyben épült. XVI. századi katedrálisa máig őrzi történelmi múltját. Margarita felfedezése óta nagy híre van igazgyöngyének.

A XVI. századtól kezdve egymást érik a szerencsét próbálók, akik indiánokkal hozták fel a tenger értékes kincsét. A gyakori merülésre kényszerített bennszülöttek közül sokan meghaltak, ezért rendszeresen pótolni kellett őket. Az igazgyöngy olyan értékes volt, hogy 1590 körül a helyi kormányzó rendeletére egy ideig pénzként kellett elfogadni. A szigetlakóknak gyakorta kellett megküzdeniük a kincsre éhes holland (1662), francia és angol (1576) kalózzal, akik óriási károkat okoztak. Ezért hozták létre a sziget erőrendszereit.

1561. július 20-án érkezett a szigetre Lope de Aguirre, aki elfoglalta és kifosztotta Margaritát, s a spanyol kormányzót, Juan de Villandrandot elfogta és embereivel együtt kivégeztette. A nőket sem kímélte. Amikor Francisco Fajardo, egy helyi mesztic – Isabel törzsfőnök fia, Charaima kacika unokája – 60 indián íjász élén a szigetre érkezett, hogy elfogja a gyilkost, Lope de Aguirre még saját lányát is megölte, hogy ne nevezzék az „áruló lányának” és 40 napi ámokfutása után elmenekült Margaritáról. Több könyv, történelmi regény is foglalkozik vele, a spanyol hódítás első évtizedeinek hírhedt

San Carlos de Borromeo erődje

alakjával: hol a spanyol-amerikai függetlenség előharcosaként szerepel, mint aki először tett kísérletet arra, hogy elszakítsa e területet az anyaországtól, hol pedig rettegett kincskeresőként, zsarnokként, gyarmatosítóként. Simón Bolívar, a spanyol-amerikai függetlenség diadalra vivője szült elsőként megbecsüléssel róla. (Magyarul Miguel Otero Silva regénye – Lope de Aguirre, a szabadság hercege – állít emléket neki, Magvető, 1984.)

Simón Bolívar Los Cayos nevű, 250 fős expedíciós seregével, amit a haiti elnök, Pétiön segítségével szervezett, 1816 áprilisában érkezett Haitiról Margaritára. A függetlenségi háborúban a guayana-i régió után a sziget szabadult fel másodikként (1810) a spanyol uralom alól.

A szigetlakók keleten, kis földjeiken (*conuco*) önellátásra rendezkedtek be (kukorica, paprika, paradicsom, ananász, guava, savanyú vagy tüskés

annóna (*Annona muricata*), édes annóna (cukoralma, *Annona squamosa*). Nyugaton agávéből (*cocuy*) kötelet fontak (*cocuiza*). Az állattenyésztés soha sem volt jelentős, mivel a tenger alatti vízvezeték kiépítéséig (1980) állandó vízhiány volt. Kecskét, sertést, szárnyasokat tartottak, de főképp halásztak. Sókertből is alig maradt a szigeten. Ma már csak kevés gyöngyöt halásznak állami felügyelet mellett a túlhalászás elkerüléseért, melynek központja Porlamar. Ez egyben kereskedelmi „fővárosa” is, közkedvelt üdülőhely. Francisco de Villacorta spanyol misszionárius, a helyi indiánok védelmezője alapította Pueblo de la Mar néven. A helyi indiánok leszármazottai azt állítják, hogy elődeik nyelve a guaraúno volt, de már az 1800-as évek eleje óta egyetlen indián sincs a törzsből, aki beszélné. Az 50 ezer lakosú Pampatar, ugyancsak fontos bennszülött

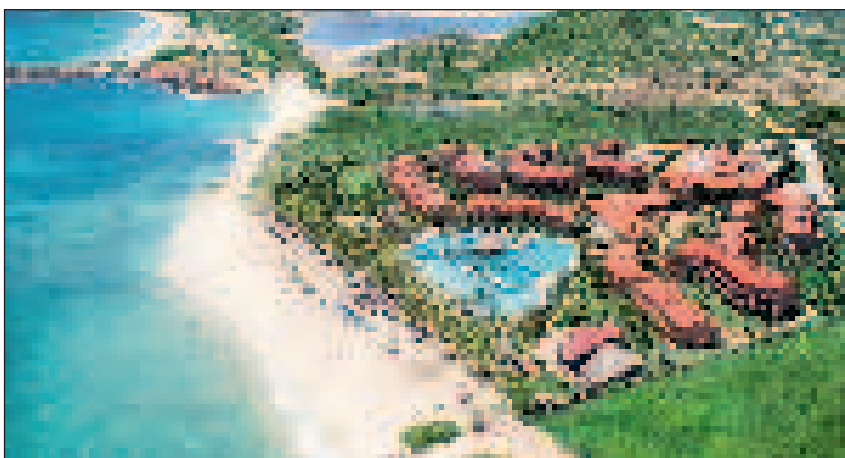
A La Galera erőd

település volt, melynek jelentése nyelvükön *mampatate*, azaz az „én lakohelyem”. Margarita ipara jelentéktelen (halkonzerv, sombrero, cipő, halászhajó-építés).

A legnagyobb lökést a kontinensről érkező víz jelentette. A krónikus vízhiány már kevésbé korlátozta a mezőgazdaság terjeszkedését, a turizmus fejlődését, ami jelentős bevándorláshoz vezetett. 1970-től fellendült a turizmus, melyre az 1975-ben az egész szigetre kiterjesztett vámmentes övezet, szabad kikötői státusz jótékony hatással volt. Nueva Esparta Állam lakossága az 1971-es 118 ezer lakosról 1991-re 300 ezer főre nőtt. A gyors és kontrollálatlan fejlődéssel nem tudott lépést tartani a csatornázás és a környezetvédelem, ezért egy 1987-ben elfogadott törvény szabályozza a területfejlesztést. A sziget fő bevételi forrása a turizmusból származik. Luxus szállodák, idegenforgalmi központok épültek, lovas túrák és vízi sportok kedvelői keresik fel. Venezuela legismertebb turisztikai központja közel évi 3 millió turistát fogad. Puerto la Mar lett a nagy óceánjárók kikötője, El Cercadoban készül híres kerámiájuk indián technológiával. Margarita lakói igen vegyes képet mutatnak. Vanak itt meszticek és mulattok, feketék és fehérek, s nagy külföldi kolónia él itt: kanári-szigetiek, spanyolok, olaszok, németek, dél-amerikaiak, kínaiak. Színes világ, épp olyan, mint maga a sziget, régi erődökkel, koloniális építészet remekeivel, csodálatos tengerpartjaival, természeti szépségeivel. A helyiek szerint az utóbbi évtizedek jólétéért – az évszázadokon át tartó szűkösség után – a sziget védőszentjének, Virgen del Vallenen hála, aki vonzza a zarándokokat.

A turistákat ilyen és hasonló üdülőtelepek várják

KÉRI ANDRÁS